

LUNDS
UNIVERSITET

Will Kymlickas teoretiska perspektiv av nationalism och mångkulturalism i samband med nationella minoriteters politiska rättigheter i Bosnien och Hercegovina

skriven av Hanna Terovic

Avdelningen för mänskliga rättigheter

Historiska institutionen

Kurskod: MRSG31

Termin: VT-terminen 2018

Handledare: Malin Arvidsson

Omfång: 10158 ord

Abstract

Studien undersöker situationen i Bosnien och Hercegovina gällande nationella minoriteters politiska rättigheter. Problematiken som uppstår i landet är att det politiska systemet är etniskt baserad och det är endast de tre konstituerade folkgrupperna; bosniaker, serber och kroater som är berättigade till att inneha maktpositionerna i regeringen. Nationella minoriteterna utesluts från beslutsprocessen och kan därför inte tala för sina folkgrupper. De utsätts för diskriminering i hög grad och kan därmed inte åtnjuta deras mänskliga rättigheter till fullo. Undersökningen görs med hjälp av en kvalitativ innehållsanalys med deduktiv ansats. Will kymlickas teoretiska perspektiv på nationalism och mångkulturalism tillämpas på det relevanta materialet som undersöks för att finna rimliga förklaringar för den angivna situationen. Resultatet som uppnås är att Bosnien och Hercegovinas etniska politiska systemet präglas av nationalismen och skapar därför ett hinder för mångkulturalismen att göra inträde i landet. Allvarliga åtgärder måste tas för att de nationella minoriteterna ska inkluderas i den politiska sfären för att sedan kunna tala för sina folkgrupper. Nationalismen måste elimineras från parlamentet för att göra rum för mångkulturalismens principer. Ifall detta hade skett hade det skapat konsensus i landet där de olika etniska folkgrupper lever i fred i ett land fritt från diskriminering.

Nyckelord: nationella minoriteter, nationalism, mångkulturalism, konstituerade folkgrupper, innehållsanalys, diskriminering.

Innehållsförteckning

1	Inledning	3
1.1	Bakgrund.....	3
1.2	Problemformulering.....	6
1.3	Syfte.....	7
1.4	Frågeställning.....	7
1.5	Primärmaterial.....	8
2	Teori och metod	11
2.1	Teori- Will Kymlickas teoretiska perspektiv.....	11
2.2	Metod.....	14
3	Tidigare forskning	16
4	Analys	22
4.1	Del 1- Kvalitativ Innehållsanalys av primärmaterialiet.....	22
4.2	Del 2- Deduktiv ansats.....	25
4.3	Slutanalys & Resultat.....	29
5	Diskussion	30
6	Sammanfattning	34
7	Referenser	35

1. Inledning

1.1 Bakgrund

Bosnien och Hercegovina är en stat som ligger på Balkanhalvön i sydöstra Europa.¹ Det är ett heterogent land som består av två entiteter; den bosniska federationen och den serbiska republiken. Federationen domineras av Bosniaker (Muslimer) och Kroater (Katoliker), medan den Serbiska Republiken utformas av Serber (Ortodoxer). De största minoritetsgrupperna som finns i landet är Romer och Judar.² Den nuvarande befolkningen är 3,5 miljoner människor varav 3.6% tillhör de nationella minoriteter.³ Bosnien och Hercegovina drabbades av det största kriget efter andra världskriget i Europa och den pågick från år 1991 till år 1995. Det var ett blodigt krig mellan de tre etniska folkgrupperna och resulterade med ca 100 000 döda människor.⁴

Dayton Peace Agreement

Efter många misslyckade försök till något fredsavtal från FN, EU och USA utformades tillslut ett framgångsrikt fredsavtal; *Dayton Peace Agreement*. Det var en lång och blodig väg till fred i Bosnien och Hercegovina dock lyckades Daytonavtalet skapa enighet i landet. De viktigaste individerna i själva överenskommelsen var USAs ledande förhandlare för europeiska frågor; Richard Holbrooke och parterna som var involverade var den Serbiske presidenten Slobodan Milosevic, den Kroatiska presidenten Franjo Tudjman och Bosnien Hercegovinas president Alija Izetbegovic. Avtalet utformades och skrevs under i Paris 14 december 1995.⁵ Daytonavtalet delade Bosnien och Hercegovina i två självständiga entiteter- Republika Srpska och Bosniska-Kroatiska federationen.⁶

¹ 'Bosnien Och Hercegovina - Uppslagsverk - NE.Se' (*Ne.se*, 2018) senast besökt 22 maj

² Alberto Nardelli and Denis Dzidic, 'Bosnia And Herzegovina: The World's Most Complicated System Of Government?' (*the Guardian*, 2018) senast besökt 22 maj

³ <http://www.worldometers.info/world-population/bosnia-and-herzegovina-population/> och 'Bosnia & Herzegovina Population (2018) - Worldometers' (*Worldometers.info*, 2018) senast besökt 22 maj

⁴ 'Kriget I Bosnien-Hercegovina' (*Forum för levande historia*, 2018) senast besökt 23 maj

⁵ (*Osce.org*, 2018) senast besökt 23 maj 2018

⁶ (*Nato.int*, 2018) senast besökt 23 maj 2018

Nationella Minoriteter i Bosnien och Hercegovina; begränsade rättigheter

Meningen med Daytonavtalet var att få ett stopp på kriget så fort som möjligt och fokuset låg på att skapa fred mellan de tre konstituerade folkgrupperna; bosniaker, serber och kroater. Oavsett att avtalet gäller för de som tillhör de tre konstituerade folkgrupperna och “de andra” som är nämligen de nationella minoriteterna i landet har det under åren visats att de nationella minoriteter ändå inte kan åtnjuta sina mänskliga rättigheter i samma utsträckning som den resterande befolkningen. Nationella minoriteterna i Bosnien och Hercegovina är begränsade främst i sina politiska rättigheter och kan inte kandidera för president vilket tyder på att de inte kan tala för sina folkgrupper. Diskrimineringen som uppstår är störst när det gäller de som klassificeras som “andra” i Daytonavtalet.

Problemet är skillnaden mellan principerna om icke-diskriminering och jämställdhet och att enligt konstitutionen är de “andra” eller de som tillhör de nationella minoriteterna hindrade från att delta i beslutsprocessen och har inte möjligheten till att kandidera till president. Detta är mest på grund av deras etnicitet och för att maktpositionerna är berättigade till endast de som tillhör de tre konstituerade folkgrupperna. Nationella minoriteterna i landet ignoreras vanligtvis av politiker och även internationella aktörer i och med att de betraktas som bara få i landet. Exempelvis är Romerna i Bosnien och Hercegovina de mest utsatta och är den fattigaste minoritetsgruppen som saknar tillgång till utbildning, hälsovård och bostäder. Judarna i landet är den andra största minoritetsgruppen och är inte lika utsatta som Romerna men är också begränsade i att åtnjuta de mänskliga rättigheter till fullo därmed kan heller inte agera politiskt.⁷

Bosnien och Hercegovinas nationella parlament & politiska system

Landets nationella parlament omfattar två kammare; Representanthuset (House of Representatives) och Folkhuset (House of Peoples). Det finns ett specifikt valsysteem som är till för att skapa rättvisa mellan de tre konstitunella folkgrupperna som finns i landet. De som kan bli valda som medlemmar är $\frac{1}{3}$ av Republika Srpskas befolkning och $\frac{2}{3}$ av den Bosniska

⁷ *The Status Of Constituent Peoples And Minorities In Bosnia And Herzegovina* (Minority Rights Group International 2003).

och Hercegovinas Federation. Folkhuset har 15 olika representanter varav 5 medlemmar från varje av de konstituerande folkgrupperna blir valda. Alltså väljs de 5 representanterna från den regionala parlamentet i Republika Srpska och sedan 10 representanter från parlamentet i Federationen Bosnien och Hercegovina varav 5 är kroater och 5 är bosniaker. Detta valsysteem inkluderar alltså endast de som tillhör en av de fastställda konstitunella folkgrupperna och det betraktas som ett treparts politiskt system.⁸ Det som är viktigt att poängtera i detta sammanhang är att kandidaterna måste vara "självddefinierade" de vill säga att de måste hävda enbart en nationalitet. Det är alltså inte berättigat att definiera sig själva exempelvis som både kroatisk och judisk.

Enligt the Guardian är detta politiska systemet ett av de mest komplicerade och diskriminerande systemen i världen. Utifrån detta kan vi se att rättssystemet i Bosnien och Hercegovina är väldigt komplex och mycket svårt att genomföra. Det politiska systemet faller inför Dayton-konstitutionens ramar och grundar sig i att skapa jämlikhet och eliminera diskrimineringen i landet. Dock gäller detta endast för de som tillhör de tre konstituerade folkgrupperna. Många av medborgarna som tillhör de nationella minoriteterna i landet är exkluderade från det politiska systemet och är därmed inte socialt skyddade eftersom de tillhör en annan etnisk folkgrupp som inte är en av de konstituerande folkgrupperna.⁹ Det är just här som problematiken uppstår eftersom det politiska systemet väljer att utesluta de nationella minoriteterna från beslutsprocessen och de kan därmed inte tala för sina folkgrupper.

Anledningen till varför det är viktigt att uppmärksamma just detta samhällsproblem är för att de nationella minoriteter som finns i Bosnien och Hercegovina har varit bosatta i landet i fler hundra år och kan fortfarande inte åtnjuta deras mänskliga rättigheter i samma utsträckning som den resterande befolkningen. Det är även viktigt att poängtera att dessa människor som tillhör landets nationella minoriteter betraktar Bosnien och Hercegovina som deras hemland men är ändå diskriminerade på grund av deras etniska tillhörighet. Det är viktigt att uppmärksamma denna frågan och börja ta situationen på allvar i och med att Bosnien och

⁸ *Bosnia And Herzegovina: Political Parties* (European Parliament 2015) senast besökt 22 maj 2018

⁹ Alberto Nardelli and Denis Dzidic, 'Bosnia And Herzegovina: The World's Most Complicated System Of Government?' (*the Guardian*, 2018) senast besökt 22 maj 2018

Hercegovina bryter i stor grad mot många av mänskliga rättigheterna. Det är av vikt att säga att det behövs mer kunskap om denna fråga för att det har med människors livssituation att göra där de dagligen är utsatta för diskriminering. Detta är en viktig faktor och är den största anledningen till varför det behövs införas mycket hårdare krav på Bosnien och Hercegovina för att få dem att ändra på sitt etniska politiska system och eliminera diskrimineringen från regeringen. Med dessa kraven kommer landet förhoppningsvis börja uppmärksamma problemet för att hitta lösning där landets nationella minoriteter kan inkluderas främst i de politiska systemet och sedan i allmänheten.

1.2 Problemformulering

Det jag har valt att undersöka har vuxit och blivit ett stort samhällsproblem i landet Bosnien och Hercegovina. Problematiken som uppstår är att de nationella minoriteter som existerar i landet är väldigt begränsade i att åtnjuta sina essentiella mänskliga rättigheter. I denna undersökning kommer fokuset ligga på de politiska rättigheterna som varje människa bör ha tillgång till, nämligen att kunna kandidera till president i sitt land. Detta har inte nationella minoriteter rätt till i Bosnien och Hercegovina vilket skapar ett enormt problem för dem att kunna tala för sina folkgrupper. Detta betraktas som etnisk diskriminering i den politiska sfären där människor som tillhör nationella minoriteter inte har tillgång till att varken söka till maktpositioner i parlamentet eller kandidera för president eller representant för sin folkgrupp. Det är av vikt att poängtera att det skiljer sig markant att granska en situation utifrån empiriska metoder och primärmaterial eftersom det är alltid mycket mer annorlunda än att verkligen befinna sig på plats och observera problematiken med egna ögon.

1.3 Syfte

Syftet med denna uppsats är att undersöka de nationella minoriteternas rätt till att kandidera till president och inneha maktpositioner i Bosnien och Hercegovinas regering. Specifikt kommer fokuset ligga på att undersöka hur Kymlickas teoretiska perspektiv på nationalism och mångkulturalism kommer till uttryck i materialet. Det kommer även att undersökas huruvida det är möjligt att kritisera landet Bosnien och Hercegovina för hur de agerar mot deras nationella minoriteter och vilka möjliga skäl ligger bakom deras diskriminerande handlingar. Anledningen till att det är viktigt att belysa just detta samhällsproblem är för att människor som tillhör de nationella minoriteterna har varit bosatta i landet i flera hundra år men har fortfarande inte möjligheten till att erhålla likadana rättigheter som den resterande befolkningen i landet. Syftet kommer visserligen att uppnås med att jag kommer att granska situationen ur Will Kymlickas teoretiska perspektiv om nationalism och mångkulturalism samtidigt som jag kommer använda mig av en deduktiv kvalitativ innehållsanalys för att undersöka det relevanta primär materialet och den tidigare forskningen.

1.4 Frågeställning

Det som ska belysas mest i denna uppsats är hur det är möjligt att utifrån Will Kymlickas teoretiska perspektiv av nationalism och mångkulturalism kan kritisera Bosnien och Hercegovinas agerande mot de minoriteterna i landet. Det kommer att undersökas hur dessa två begrepp kommer till uttryck i materialet för att få en uppfattning av den angivna situationen. Syftet kommer att uppfyllas med hjälp av följande frågeställning:

→ *Hur kommer spänningen mellan nationalism och mångkulturalism enligt Kymlickas teoretiska perspektiv till uttryck i materialet gällande politiska rättigheter för nationella minoriteter i Bosnien och Hercegovina?*

1.5. Primärmaterial

För att kunna besvara min frågeställning är det nödvändigt att jag använder mig av ett primärmaterial som är relevant till det ämne som jag undersöker. Det primärmaterial som ska behandlas i denna undersökning är följande rapporter:

1.

Den första rapporten som kommer granskas i min undersökning är utgiven av den internationella organisationen **Human Rights Watch** och går under namnet- *Second Class Citizens Discrimination against Roma, Jews, and Other National Minorities in Bosnia and Herzegovina*. Human Rights Watch är en icke-statlig organisation som stödjer mänskliga rättigheter globalt. Organisationen är känd för sin korrekta fakta och opartiska rapportering som främjar mänskliga rättigheter och rättvisa runt om i världen.¹⁰

I denna rapport framläggs den exakta tidslinjen av rättsfallen Sejdic och Finci och hur situationen i Bosnien och Hercegovina har sett ut efter att fallet avslutades i Europadomstolen för de mänskliga rättigheterna. Det skrivs även om de krav höga kraven som ställdes på landet som borde ha uppfyllts efter fallet berättigades med stöd av artikel 12 i ECHR. I rapporten framläggs de viktiga ståndpunkterna som Bosnien och Hercegovina har behövt ändra på för att uppnå konsensus i landet mellan de olika folkgrupperna. Några av dessa är nämligen att inkludera de nationella minoriteterna i beslutsprocessen och därmed ändra på sitt etniska politiska system.¹¹

I rapporten kan vi vidare läsa om att Bosnien och Hercegovina har misslyckats med att åstadkomma de krav som Europarådet för de mänskliga rättigheterna har begärt. De gav landet fler chanser med att boka in många möten med Europarådet för att hitta möjliga lösningar på problemet och få landet att börja arbeta med att ändra på sina misstag, men

¹⁰ 'Human Rights Watch' (*Human Rights Watch*, 2018)

¹¹ 'Second Class Citizens | Discrimination Against Roma, Jews, And Other National Minorities In Bosnia And Herzegovina' (*Human Rights Watch*, 2012)

återigen visade Bosnien och Hercegovina inget intresse för detta, därmed uppfylls inte kraven och ingen förändring har skett ännu. I rapporten belyser de ytterligare en viktig aspekt att Bosnien och Hercegovina i själva verket inte har tagit något initiativ och endast gjort få åtgärder för att ändra på landets konstitution och de politiska systemet för att eliminera den etniska diskrimineringen som kvarstår. Det har inte kommit som förslag i parlamentet att försöka göra en ändring. I rapporten ifrågasätter de orsaken till varför situationen är som den är och vad det finns för skäl som ligger bakom landets agerande. De framlägger Daytonavtalet som ett förslag men skriver även om att det möjligen kan bero på att landet agerar utifrån ett nationalistiskt perspektiv.¹²

Anledningen till varför jag valt just denna rapport som mitt primärmaterial är för att den är av stor relevans för min undersökning. Rapporten innehåller mycket fakta som kommer att komma till användning i denna undersökning. Det som jag dock anser hade kunnat förbättras i denna rapport är att de borde ha analyserat på djupet när det kommer till vilka de möjliga orsakerna är till att landet väljer att inte inkludera de nationella minoriteter i den politiska sfären.

2.

Den andra rapporten är skriven av Lucy Claridge för **The Minority Rights Group International** och går under namnet *Discrimination and political participation in Bosnia and Herzegovina Sejdic and Finci v. Bosnia and Herzegovina*. The Minority Rights Group International är en internationell förening som stödjer minoritetsgrupper och ursprungsbefolkningar. De är till för att stödja de som är missgynnade och inte har möjligheten att åtnjuta sina mänskliga rättigheter till fullo. Deras mål är att dessa människor ska kunna få sina röster hörda.¹³

Lucy Claridge belyser rättsfallet Sejdic och Finci, som blev aktuellt i domstolen 2009. En rom; Dervo Sejdic och en jude Jakob Finci, gick vidare till Europadomstolen för de

¹² 'Second Class Citizens | Discrimination Against Roma, Jews, And Other National Minorities In Bosnia And Herzegovina' (*Human Rights Watch*, 2012)

¹³ 'About Us - Minority Rights Group' (*Minority Rights Group*, 2018)

mänskliga rättigheterna för att få sina röster hörda angående diskrimineringen som sker i stor grad mot personer som tillhör de nationella minoriteterna i Bosnien och Hercegovina. De två männen hävdade att landets konstitution och det politiska systemet som landet innehar är diskriminerade eftersom att de inte tillåter nationella minoriteter att kandidera till president eller att ha någon större maktposition i regeringen.¹⁴ Europadomstolen har ställt krav på landet att ändra på sitt politiska system så att det inkluderar nationella minoriteter och ger dem möjligheten att kunna åtnjuta sina mänskliga rättigheter som den resterande befolkningen. Därutöver belyser Claridge de argument som Bosnien och Hercegovina använder som försvar för sitt agerande mot de nationella minoriteterna. Det första är att de som tillhör nationella minoriteter faktiskt är berättigade att registrera sig för att kunna rösta och att ställa upp i inför val för Representanthuset (parlamentets lägre hus). Det andra är att det skyller de politiska systemet på Daytonavtalet. Claridge skriver även om det som Bosnien och Hercegovina måste göra för att uppnå jämlikhet mellan de olika etniska folkgrupperna i landet och uppfylla de krav som Europadomstolen ställt upp.

Huvudsakligen valde jag att använda denna rapport som ytterligare ett primärmaterial för min undersökning för att den beskriver situationen i Bosnien och Hercegovina, samtidigt som författaren drar paralleller mellan rättsfallet Sejdic och Finci och hur situationen har sett ut i landet efter att rättsfallet avslutats. Likt som för den föregående rapporten hade jag velat att rapporten tog upp fler faktorer till varför Bosnien och Hercegovina agerar på detta vis mot de nationella minoriteter som existerar i landet.

¹⁴ Lucy Claridge, *Discrimination And Political Participation In Bosnia And Herzegovina Sejdic And Finci V. Bosnia And Herzegovina* (Minority Rights Group International 2010).sid 1

2. Teori och metod

2.1 Teori - Will Kymlickas teoretiska perspektiv

Det teoretiska perspektiv som jag har valt att utgå från är Will Kymlickas syn på nationella minoriteter. Specifikt kommer jag att fokusera på hans teoretiska perspektiv av *mångkulturalism* och *nationalism*. Will Kymlicka är en av de mest inflytelserika förespråkarna inom minoritetsrättigheter vilket gör det möjligt för mig att applicera hans teoretiska perspektiv på min undersökning och basera min analys utifrån hans synvinkel.¹⁵

Jag har därför valt att använda just hans teoretiska perspektiv i detta sammanhanget eftersom jag anser att den är av mest relevant till min undersökning för att se på Bosnien och Hercegovinas etniska politiska systemet och dess agerande mot de nationella minoriteter. Med att använda hans teoretiska aspekt på detta samhällsproblem ger det läsaren en mycket mer skarp inblick på det hela, samtidigt som det gör situationen mer förståelig. Ytterligare anser jag att Kymlickas teori om mångkulturalism och nationalism är av betydelse för mitt val av primärmaterial därför att den svarar på många frågor som ställs vid undersökningen av texterna och den klargör även dilemmat som finns i landet. Det viktigaste nog är att Kymlicka framlägger viktiga faktorer som kan vara skäl till samhällen likt den som finns i Bosnien och Hercegovina och kartlägger även orsaker till varför de agerar mot de nationella minoriteter på de viset så att det betraktas som diskriminerande. Nedan kommer Will Kymlickas teoretiska perspektiv av samhällen som diskriminerar sina nationella minoriteter i samband med nationalism och mångkulturalism att presenteras.

¹⁵ Department of Political Studies” (Queen's University, Canada)

Mångkulturalism

Den första delen av *Western Political Theory and Ethnic Relations in Eastern Europe* i boken *Can Liberal Pluralism be Exported* är skriven av Will Kymlicka, kan vi finna en beskrivning av den eviga striden att försöka applicera den västerländska förebilden av *mångkulturalism* på ett samhälle för att leva upp till demokrati i de postkommunistiska länderna i Östeuropa, skriver Kymlicka.¹⁶ Notera att detta är bara Kymlickas teoretiska perspektiv av mångkulturalism och förslag som går att tillämpa på länder i Östeuropa för att skapa demokrati i landet där han fokuserar primärt på att inkludera de nationella minoriteter i bilden. Enligt NE betyder begreppet mångkulturalism att fler olika kulturer lever i enlighet.¹⁷

I boken *Multicultural Citizenship a Liberal Theory of Minority Rights* förklarar Kymlicka begreppet multikulturalism lik NEs definiering, där han hävdar att det finns allt fler samhällen där de nationella minoriteter kräver identifiering och även att kunna vara en del av samhället de är bosatta i trots de kulturella skillnader. Detta kopplar han till kulturell pluralism och förklarar att det enda sättet att kunna skapa ett välfungerande samhälle är att acceptera de nationella minoriteter som existerar i landet och på så sätt leva upp till multikulturalism.¹⁸ Detta är någonting som moderna samhällen i väst har levt upp till och är ett bra exempel på ett teoretiskt perspektiv av vad som Bosnien och Hercegovina borde ta hänsyn till.¹⁹

¹⁶ W. Kymlicka och M. Opalski, *Can Liberal Pluralism be Exported*, New York, Oxford University Press Inc.,2002.

¹⁷ *Mångkulturalism*, Uppslagsverk - NE.Se' (Ne.se, 2018) (senast besökt 20 maj 2018)

¹⁸ Will Kymlicka, *Multicultural Citizenship A Liberal Theory Of Minority Rights* (Clarendon Press 1996).sid. 10-11

¹⁹ W. Kymlicka och M. Opalski, *Can Liberal Pluralism be Exported*, New York, Oxford University Press Inc.,2002.

Nationalism

Ytterligare ett av Kymlickas teoretiska perspektiv är *nationalism*. Hans syn på nationalism verkade lämplig att applicera på Bosnien och Hercegovinas etniska politiska system och även konstitutionens uppbyggnad. Detta teoretiska perspektiv kommer användas för att förklara landets agerande mot nationella minoriteter. Begreppet nationalism förklaras enligt NE; att det finns ett specifikt tankesätt där vissa med särskilda egenskaper som tillhör en nation strävar efter att förbli homogena.²⁰

Kymlicka anser att nationalism är en av de största anledningarna till varför länder i Östeuropa har det svårt att uppnå mångkulturalism.²¹ Kymlicka skriver om att nationalism har som bakgrund en kulturell och historisk aspekt. Naturligtvis skiljer det sig åt hur kultur och historia tolkas från nation till nation, exempelvis definierar nationer sin kultur beroende på etnicitet och religion medan andra inte gör det. Detta avgör om nationalism i ett land är främlingsfientlig, auktoritär eller fredlig, liberal och demokratisk. Kymlicka skriver om att den etniska nationalismen misstolkas ofta, då många anser att nationalismen skapar konflikt på grund av att vissa i ett land vill förbli homogena. Kymlicka hävdar dock att nationalismen skapar konflikt när de nationella nationalisterna i landet försöker få de nationella minoriteter att integrera sig i deras samhälle istället för att göra det möjligt för dem att bevara sin kultur och tradition och ge dem tillgång till de rättigheter som den resterande befolkningen har.²²

Teorierna i samband med metoden

Dessa teorier är bäst att tillämpa tillsammans med en deduktiv kvalitativ innehållsanalys eftersom att det är förutbestämda teorier som kommer att styra analysen av mitt material för denna undersökning. Jag kommer använda Kymlickas teoretiska perspektiv av *nationalism* för att förklara det Bosniska politiska systemet och dess agerande mot de nationella minoriteterna. Dessutom kommer hans teori *mångkulturalism* att användas för att klargöra

²⁰ R. Johansson, *Nationalencyklopedin, nationalism*

²¹ Will Kymlicka, *Can Liberal Pluralism Be Exported?* (Oxford Univ Press 2002).

²² Will Kymlicka, *Politics In The Vernacular Nationalism, Multiculturalism, And Citizenship* (Oxford University Press 2001). sid 290

Europakonventionens krav på landet samtidigt som att applicera mångkulturalism som den västerländska exemplen för att uppnå demokrati i Bosnien och Hercegovina, där alla oavsett tillhörighet är inkluderade.

2.2. Metod- Kvalitativ innehållsanalys med deduktiv ansats

Den metod som jag kommer utgå ifrån är nämligen en deduktiv kvalitativ innehållsanalys. Den kommer komma till användning på så sätt att jag kommer med hjälp av detta metodval granska mitt primärmaterial samtidigt som den tidigare forskningen för att på bästa sätt kunna uppnå syftet av denna uppsats, alltså att besvara frågeställningen; *Hur kommer spänningen mellan nationalism och mångkulturalism enligt Kymlickas teoretiska perspektiv till uttryck i materialet gällande politiska rättigheter för nationella minoriteter i Bosnien och Hercegovina?*

I sin bok *Samhällsvetenskapliga metoder* skriver Bryman om att en kvalitativ innehållsanalys innebär att man med hjälp av detta metodval granskar de teman som ligger bakom de redan analyserade materialet.²³ Jag har därför analyserat både mitt primärmaterial och den tidigare forskningen för få en uppfattning om vilka skäl som lyfts upp i texterna som ligger bakom Bosnien och Hercegovinas agerande mot de nationella minoriteter.

Det är av relevans att upplysa om att det finns två typer av innehållsanalys; en kvantitativ innehållsanalys och en kvalitativ innehållsanalys. Den kvantitativa kommer till användning mest i media undersökning exempelvis, medan den kvalitativa innehållsanalysen är till för att analysera texternas innehåll om olika samhällsfenomen. I denna undersökning kommer jag att använda mig av en kvalitativ innehållsanalys då jag har analyserat texter som baseras på ett samhällsproblem i Bosnien och Hercegovina. En kvalitativ innehållsanalys uppmuntrar skribenten att framlägga motstridiga åsikter och de olika författarnas syn på det

²³ Bryman, Alan, *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber. 2006. sid. 57

samhällsfenomen som skrivs om i texten. Skribenten bör granska de återkommande mönster och likheter som texterna innehåller, exempelvis att finna *meningsenheter* som är alltså liknande motiv som texterna har.²⁴

Deduktiv ansats

I och med att min undersökning av detta samhällsfenomen kommer att drivas av en kvalitativ innehållsanalys är det av vikt att tillägga att den kommer även att inneha en deduktiv ansats. Detta innebär att den kvalitativa innehållsanalysen kommer att styras av en deduktiv ansats, alltså en teori som kartlägger de redan fastställda koder och kategorier (meningsenheter).²⁵ En deduktiv ansats betyder oftast att skribent utgår från förutbestämda teorier eller teoretiska perspektiv för att på så sätt med hjälp av teorins begrepp få uppfattning om samhällsproblemet. Att använda en kvalitativ innehållsanalys med en deduktiv ansats är en fördel för denna undersökning eftersom att jag kommer att utgå utifrån Will Kymlickas teoretiska perspektiv för att granska mitt material. Jag kommer att använda mig av hans teoretiska begrepp, i detta fall *mångkulturalism* och *nationalism* för att applicera dem som redan fastställda meningsenheter på de texter jag valt att analysera. På så sätt kommer jag lättast kunna nå min slutsats och besvara min frågeställning. *Hur kommer spänningen mellan nationalism och mångkulturalism enligt Kymlickas teoretiska perspektiv till uttryck i materialet gällande politiska rättigheter för nationella minoriteter i Bosnien och Hercegovina?*

Metodens begränsningar

En deduktiv kvalitativ innehållsanalys verkar vara den mest lämpliga metoden att använda mig av i denna undersökning. Det hinder som kan förekomma med användningen av en kvalitativ innehållsanalys är nämligen *Representativitet*. Detta förklarar Bryan så att man bör ifrågasätta faktumet om den text som analyseras kan representera alla andra texter i liknande sammanhang.²⁶ Alltså menar han att den texten som tillhör mitt material i detta fall kan

²⁴ 'Shibboleth Authentication Request' (www.sciencedirect-com.ludwig.lub.lu.se, 2018)

²⁵ ([Moodle.med.lu.se](http://moodle.med.lu.se), 2018)

²⁶ Bryman, Alan, *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber. 2006. sid. 97

representera alla andra texter som skriver om detta samhällsproblem. I och med att resultatet som jag kommer komma fram med utifrån de texter som jag valt att analysera med hjälp av en kvalitativ innehållsanalys behöver nödvändigtvis inte dra allmänna slutsatser för andra liknande samhällsproblem för att det ska betraktas som relevant. Detta är så eftersom att denna undersökningen baseras på de texter som jag valt som mitt primärmaterial och tidigare forskning och resultatet som jag uppnår kan ändå betraktas som relevant oavsett om representativitet av texten sker i mindre utsträckning.

3. Tidigare forskning

Utifrån det som ovan skrivits kan vi fastställa att de nationella minoriteterna i Bosnien och Hercegovina har begränsade möjligheter till att åtnjuta sina essentiella mänskliga rättigheter i praktiken. I och med att detta har vuxit fram till att bli ett stort samhällsproblem har det forskats mycket kring detta ämne tidigare. För denna undersökning har jag använt mig av tre vetenskapliga artiklar om just detta samhällsfenomen. Nedan kommer dessa att presenteras och jag kommer att framlägga deras syfte och relevans till min undersökning för denna uppsats.

1.

Den första källan är en vetenskaplig artikel skriven av Aleksandar Corni och heter **The National Minority Consultative Mechanisms- *The Councils of National Minorities in Bosnia and Herzegovina***. I artikeln granskar Corni frågan om Bosnien och Hercegovinas agerande mot de nationella minoriteter som finns i landet och lyfter fram faktumet att de är begränsade i att åtnjuta sina mänskliga rättigheter. Huvudsakligen belyser Corni Bosnien och Hercegovinas politiska agerande och möjliga anledningar till varför nationella minoriteter utesluts från den politiska sfären.²⁷

²⁷ Aleksandar Corni, *The National Minority Consultative Mechanisms- The Councils Of National Minorities In Bosnia And Herzegovina* (2016) sid.58

Artikelns fokus ligger dock på den specifika rådet för nationella minoriteter som avses i den nationella lagstiftningen om nationella minoriteter och påverkas av OSSE:s (Organisationen för säkerhet och samarbete i Europa) rekommendationer. Corni framhäver *The Lund Recommendations on the Effective Participation of National Minorities in Public Life* och skriver om dokumentets relevans, effektivitet och påverkan på nationella minoriteter och deras plats i den bosniska politiska sfären som det hade haft om Bosnien och Hercegovina hade implementerat dess strategier. Han belyser de viktiga ståndpunkter som inkluderas i rekommendationen såsom att det ska bli ett krav för landets regering att innefatta företrädare som tillhör nationella minoriteter som kan tala för sina folkgrupper och vara med i beslutfattandet. Detta för att deras röster ska bli hörda och respekterade och att deras krav ska bli tillgodosedda. Detta hade möjligen kunnat leda till jämlikhet mellan de olika etniska folkgrupperna i landet.²⁸

Slutligen skriver Corni om hur viktigt det är att Bosnien och Hercegovina ska implementera och agera utifrån dessa strategier för att inkludera och erbjuda nationella minoriteter deltagande i politiska beslutsprocesser. Detta kommer per automatik leda till ett mer rättvist samhälle där också nationella minoriteter är involverade och har möjlighet att integrera sig i samhället. Dock framställer Corni ett antal skäl till varför rekommendationens principer kan bli hindrade och att hur den möjligen inte kunnat få göra tillträde i landets politiska system.

Orsaken till varför jag valt just denna källan är för att författaren framhäver och forskar kring just det ämnet som min undersökning går ut på. Som ovan nämnt skriver Corni om hur de nationella minoriteter utesluts från politiska beslutsprocessen och varför det är viktigt för Bosnien och Hercegovina att exempelvis implementera *The Lund Recommendations on the Effective Participation of National Minorities in Public Life* för att uppnå jämlikhet i landet och inkludera de nationella minoriteterna i regeringen så att deras röst kan få bli hörd. Dock tycker jag att Corni bör ha inkluderat en bredare analys och andra möjliga faktorer som kan bidra till varför Bosnien och Hercegovina hade misslyckats i stor grad om de hade valt att implementera Lunds recommendation. Han fokuserar mest på de faktorer som exempelvis missförstånd, dålig kommunikation och daytonavtalet. Istället bör han även ha granskat

²⁸ Aleksandar Corni, *The National Minority Consultative Mechanisms- The Councils Of National Minorities In Bosnia And Herzegovina* (2018) sid. 59

situationen ur ett teoretiskt perspektiv, i detta fallet Kymlickas teori om mångkulturalism och nationalism. Om situationen är sedd utifrån den synvinkeln hade det varit en mycket mer komplex analys och de hinder som kan uppstå ifall Bosnien och Hercegovina hade implementerat Lunds rekommendation om de nationella minoriteter hade det kunnat möjligtvis leda till att det hela blir mer förståeligt.

2.

Därutöver har jag valt en vetenskaplig artikel som är skriven av Bedrudin Brljavac och går under namnet *Ethnopolitics and Discrimination Against Minorities in Bosnia and Herzegovina: Barrier to EU Membership*. Brljavac skriver om hur Bosnien och Hercegovina misslyckats med att få medlemskap i EU. En av de viktigaste faktorerna till detta är att de exkluderar minoriteterna från regeringens beslutprocess. Till följd av Daytonavtalet uppdelades Bosnien och Hercegovina till två etniska territorier; Serbiska Republiken (Republika Srpska) och Federationen (Federacija). Detta avtal inkluderade inte de nationella minoriteterna även om de har varit bosatta i landet i århundraden vilket ledde till att de än idag utesluts från den institutionella ramen. Fastän Bosnien och Hercegovina blev medlem i Europarådet 2002, har det ändå skett diskriminering av minoriteter i landet, skriver Brljavac.

29

Han skriver även att landets regering ratificerade Europakonventionen för de mänskliga rättigheterna. Dock bryter konstitutionen mot de grundläggande mänskliga rättigheterna eftersom den förbjuder nationella minoriteter att inneha maktpositioner i regeringen och att de inte kan kandidera för president.³⁰ Han poängterar att detta har blivit ett stort samhällsproblem där nationella minoriteter är medborgare utan institutionellt utrymme att kunna åtnjuta sina politiska och sociala rättigheter.³¹

²⁹ Bedrudin Brljavac, *Ethnopolitics And Discrimination Against Minorities In Bosnia And Herzegovina: Barrier To EU Membership* (2012)

³⁰ Ibid., sid. 128

³¹ Ibid., sid. 129

Han skriver om hur Daytonavtalet har dominerats av de etno-nationalistiska politiska eliterna som i alla dessa år uteslutit de som är icke-nationalister och även de som tillhör minoritetsgrupperna från att kunna vara med i beslutsprocessen. Författaren hävdar att detta är en distinkt paradox, eftersom ett av de viktigaste målen för att ett land ska få medlemskap i EU är att betydligt minska på inflytandet av nationalismen och inkludera minoriteterna i sin gemenskap för att skapa fred i landet. Han nämner även hur diskriminering mot de "andra", som de kallar dem i konstitutionen sker i hög grad och att det fokuset ligger endast på dem som tillhör någon av de tre konstituerade folkgrupperna; bosniaker, serber och kroater. Brljavac hävdar att detta har resulterat i att det politiska systemet i landet är likt en etnokrati snarare än en demokrati, vilket är en av de största ståndpunkterna till varför Bosnien och Hercegovina inte kommer att få bli medlem i Europeiska Unionen tills detta problem löser sig.³² Brljavac skyller på att det var Daytonavtalet som konstruerade en konflikt mellan de tre etniska folkgrupperna och har stärkt den etno-nationalistiska politiska dominansen och på så sätt inte lämnat rum för de nationella minoriteterna att kunna delta i beslutsprocesserna. Brljavac skriver även om att majoriteten av medborgarna i Bosnien och Hercegovina befinner sig i en position där de ställs inför valet att vara en bra människa till en lojal etnisk medborgare, detta kallar han för homoduplex, alltså en uppdelad människa. Han beskriver att med detta i baktanke blir det svårt för dem att kämpa för minoriteternas rättigheter, eftersom medborgarna i landet pressas att tänka på ett nationalistiskt sätt.³³

Han skriver att det endast är de medborgare som uppger sig vara nationalister som har rätt till att delta i landets beslutprocess, där de som tillhör kategorin "de andra" och som är icke-nationalister anses vara ett hot för landets rotationsmetod; där de tre konstituerade folkgrupperna väljer sina representanter. Detta anser Brljavac är en uppenbar politisk teknik för att kunna uppnå ett land som är etniskt uppdelat. Det har blivit mer som en tävling mellan etniciteterna istället för ett jämställt system där alla är lika och har lika rösträtt.³⁴

Denna källan hamnade bland mina val av tidigare forskning för att författaren Bedrudin Brljavac granskat exakt det fält som jag intresserar mig för i denna uppsats. I sitt

³²Bedrudin Brljavac, *Ethnopolitics And Discrimination Against Minorities In Bosnia And Herzegovina: Barrier To EU Membership* (2012) sid. 124

³³Ibid., sid.129

³⁴Ibid., sid.129

forskningsläge framlägger han en ny aspekt av Bosniens och Hercegovina agerande mot de nationella minoriteter. Detta i sin tur ger mig ett nytt perspektiv på det hela, eftersom jag tittat djupare in på just Daytonavtalet som verkar vara skälen till diskrimineringen som uppstår i landet mellan de olika folkgrupperna. Dock tycker jag att Brljavac bör ha granskat själva Daytonavtalet mer för att uppge om den har ett utgångsdatum eller gäller den tills vidare. Detta hade underlättat för mig som läsare att förstå att det möjligen finns hopp på att en ändring av det politiska systemet ska ske inom en snar framtid.

3.

Den sista vetenskapliga artikeln som används i denna undersökning är skriven av Elisabeth Raulston och benämns *(UN)Justifiable?: A Comparison of Electoral Discrimination Jurisprudence at The European Court of Human Rights and The Constitutional Court of Bosnia and Herzegovina*. Raulston belyser i sin artikel att det inte skett något aktivt försök att ändra på landets konstitution. Hon skriver om hur det har passerat flera tillfällen som Europarådet för de mänskliga rättigheterna hade erbjudit Bosnien och Hercegovina att komma fram med en lösning på diskrimineringen av de nationella minoriteter som existerar i landet. Hon anser att det krävs en mycket mer kraftfull handling för att Bosnien och Hercegovina ska vara tvungna att implementera beslutet som ingick i Europadomstolens dom i rättsfallet Sejdic och Finic 2009. Hon föreslår även att detta borde betraktas som en mycket mer allvarligare situation och göra till ett starkare krav för att landet ska kunna bli medlem i EU.³⁵

Raulston väljer även att belysa rättsfallet *Pilav* som handlar om en bosniak som inte kunde kandidera sig för president i den serbiska republiken i Bosnien och Hercegovina. Hon hävdar dock att detta fallet inte är lika viktigt som fallet om nationella minoriteter som inte kan kandidera till president t överhuvudtaget eftersom de inte tillhör någon av de tre konstituerade folkgrupperna och inte har möjligheten att tala för sina folkgrupper alls.³⁶ I

³⁵ Elizabeth Raulston, *(UN)Justifiable?: A Comparison Of Electoral Discrimination Jurisprudence At The European Court Of Human Rights And The Constitutional Court Of Bosnia And Herzegovina*(2012).sid 713

³⁶ Ibid., sid.693

rapporten skriver Raulston även om hur Europadomstolen för de mänskliga rättigheterna har utvecklats och har utformat hårdare straff för diskriminering, på sistone. Det har skapat ett allt mer skarpare perspektiv gällande särbehandling, särskilt när det gäller etnisk diskriminering inom den politiska sfären. Dock har Bosnien och Hercegovina inte agerat annorlunda än vad de gjorde när kraven från Europadomstolen landade. Därför anser Raulston att det bör införas mycket hårdare straff för att ett land som Bosnien och Hercegovina ska rätta på sina misstag med att skapa jämlikhet mellan de olika etniska folkgrupperna i landet och kunna få medlemskap i EU.³⁷

Anledningen till varför jag valt Elisabeth Raulston text som tidigare forskning är för att den är en ganska ny produktion. Hon analyserar flera rättsfall angående etnisk diskriminering i den politiska sfären från Bosnien och Hercegovina och drar paralleller till de krav som Europadomstolen för de mänskliga rättigheterna har ställt och skriver om hur landet inte uppfyllt dessa.

³⁷ Ibid., sid.698

4. Analys

4.1 Del 1- Kvalitativ innehållsanalys av primärmaterial

Detta avsnittet av uppsatsen är till för att analysera det primärmaterial och tidigare forskning som används i denna undersökning. Efter att ha undersökt materialet med hjälp av en kvalitativ innehållsanalys med deduktiv ansats ska det vidare diskuteras huruvida jag kommit fram med ett lämpligt svar på min frågeställning: *Hur kommer spänningen mellan nationalism och mångkulturalism enligt Kymlickas teoretiska perspektiv till uttryck i materialet gällande politiska rättigheter för nationella minoriteter i Bosnien och Hercegovina? ?*

Detta avsnittet kommer gå ut på att jag först ska analysera mitt primärmaterial som i detta fallet är två rapporter, en med namnet *Second Class Citizens, Discrimination against Roma, Jews and other national minorities in Bosnia and Herzegovina* skriven av Human Rights Watch, och den andra rapporten med namnet *Discrimination and political participation in Bosnia and Herzegovina: Sejdic and Finci v. Bosnia and Herzegovina* som är skriven av Minority Rights Group International. Texterna kommer att analyseras med hjälp av en kvalitativ innehållsanalys för att huvudsakligen hitta liknande meningsenheter och även motstridiga åsikter som framläggs i texterna. Jag kommer att analysera liknande begrepp som förekommer och dessutom kommer jag att belysa vilka skäl som uppges stå ansvariga för Bosnien och Hercegovinas agerande mot de nationella minoriteter. I och med att den kvalitativa innehållsanalysen har en deduktiv ansats så styr analysen Will Kymlickas förutbestämda teoretiska perspektiv av nationalism och mångkulturalism som kommer att kopplas samman med de motiv och mönster som jag finner i texterna.

Syftet med denna deduktiva kvalitativa innehållsanalysen är att finna svar på frågeställningen; *Hur kommer spänningen mellan nationalism och mångkulturalism enligt Kymlickas teoretiska perspektiv till uttryck i materialet gällande politiska rättigheter för nationella minoriteter i Bosnien och Hercegovina? och det är därför av vikt att poängtera att*

utifrån Kymlickas teoretiska perspektiv är det förhoppningsvis möjligt att finna skäl i texterna till att kunna kritisera Bosnien och Hercegovinas agerande mot de nationella minoriteter.

Om vi då börjar med att granska de två rapporterna som tillhör undersökningens primärmaterial kan vi finna att de liknande teman som förekommer i båda rapporterna är nämligen diskriminering av de nationella minoriteter som huvudtemat vilket tyder på att de inte har möjligheten till att åtnjuta deras mänskliga rättigheter till fullo.³⁸ Likaså belyser båda rapporterna att de nationella minoriteter fortfarande inte har möjligheten till att inneha några maktpositioner i regeringen ännu mindre att kandidera för president.³⁹ Det liknande teman som förekommer under båda rapporternas gång är att inga specifika åtgärder har tagits efter rättsfallet Sejdic och Finci avslutades, även om krav ställdes på landet att uppfylla målet att inkludera de nationella minoriteterna i det politiska systemet har det ännu inte skett.⁴⁰

Om vi fortsätter vidare med att granska rapporterna och följer den kvalitativa innehållsanalysens syfte är det av vikt att redogöra för vilka likheter och skillnader de erhåller. Det första som ska nämnas är att båda rapporterna har som avsikt att framlägga att det inte har påvisats någon intresse från Bosnien och Hercegovina att ta initiativ och ändra på sitt politiska system för att inkludera de nationella minoriteterna i landets regering.⁴¹ Minoriteterna förblir etniskt diskriminerade och har fortfarande ingen rätt att kandidera för president för att kunna tala för sina folkgrupper. Som en liknande meningsenhet framkommer det även i båda rapporterna ett mönster av den tidslinjen av rättsfallet Sejdic och Finci där båda texterna avslutas med att berätta att det ställts krav på landet från Europadomstolen för de mänskliga rättigheter men att kraven ännu inte uppfyllts.⁴² Det som skiljer rapporterna markant är att i rapporten som är skriven av Minority Rights Group International skrivs det att Bosnien och Hercegovina hävdar att de nationella minoriteter har faktiskt möjligheten till

³⁸ 'Second Class Citizens | Discrimination Against Roma, Jews, And Other National Minorities In Bosnia And Herzegovina' (*Human Rights Watch*, 2012) & Lucy Claridge, *Discrimination And Political Participation In Bosnia And Herzegovina Sejdic And Finci V. Bosnia And Herzegovina* (Minority Rights Group International 2010)

³⁹ Ibid

⁴⁰ Ibid

⁴¹ Ibid

⁴² 'Second Class Citizens | Discrimination Against Roma, Jews, And Other National Minorities In Bosnia And Herzegovina' (*Human Rights Watch*, 2012) & Lucy Claridge, *Discrimination And Political Participation In Bosnia And Herzegovina Sejdic And Finci V. Bosnia And Herzegovina* (Minority Rights Group International 2010)

att söka till maktpositioner i regeringen⁴³ medan i rapporten skriven av Human Rights Watch står det att minoriteterna har knappast rättvis rösträtt ännu mindre tillgång till maktpositionerna.⁴⁴

En kvalitativ innehållsanalys uppmuntrar skribenten att konstatera de motstridiga åsikter och de olika författares syn på det samhällsfenomen som undersöks. Exempelvis kan vi läsa i den rapporten av skriven av Minority Rights Group International att det är enbart Bosnien och Hercegovina som stat som kan förändra sitt politiska system och att det är inte någon annans skyldighet att se till att detta sker.⁴⁵ I och med att det är en av kraven som måste uppfyllas för att landet ska kunna få medlemskap i Europeiska Unionen så blir det per automatik endast deras egna ansvar. Human Rights Watch å andra sidan har en motstridig åsikt gällande det faktum, nämligen hävdar de att det är inte endast upp till Bosnien och Hercegovina som stat att ta initiativet och påbörja processen att göra en ändring av det politiska systemet därmed är det viktigt att både EU och USA samtidigt som Europarådet också spelar en aktiv roll för att pressa på de konstitutionella ändringar och även säkerställa tillgången till de grundläggande tjänster.⁴⁶ Detta förklaras med att det Bosniska etniska politiska systemet är som följd av EU och USA som spelade en stor roll för att politiken blev som den blev efter krigets slut.

Vidare är det av vikt följa den kvalitativa innehållsanalysens instruktioner och uppge de upprepade begreppen och mönster som vi kan finna båda texterna. Det jag la märke till var att det förekommer samma typer av begrepp i rapporterna, exempelvis ordet "discrimination" används allt för många gånger i båda. De båda lägger mycket vikt på fallet Sejdic och Finci och de båda upprepar att de krav som sattes på landet efter rättsfallet avslutades har ännu inte blivit uppfyllda. Ytterligare skriver båda rapporterna om att man huvudsakligen måste eliminera diskrimineringen från konstitutionen för att kunna växa som ett land. De upprepar

⁴³ Lucy Claridge, *Discrimination And Political Participation In Bosnia And Herzegovina Sejdic And Finci V. Bosnia And Herzegovina* (Minority Rights Group International 2010)

⁴⁴ 'Second Class Citizens | Discrimination Against Roma, Jews, And Other National Minorities In Bosnia And Herzegovina' (*Human Rights Watch*, 2012)

⁴⁵ Lucy Claridge, *Discrimination And Political Participation In Bosnia And Herzegovina Sejdic And Finci V. Bosnia And Herzegovina* (Minority Rights Group International 2010)

⁴⁶ ibid

att stater som inkluderar minoriteter i politiken tenderar att vara både mer stabila och välbärgade länder.⁴⁷

Slutligen ska jag jag framlägga de skäl som står ansvariga för Bosnien och Hercegovinas agerande enligt rapporterna som analyserades. Det som jag fann i båda av rapporterna är nämligen att de framlägger som största anledningen bakom landets agerande mot minoriteterna vara följden av Daytonavtalet. Rapportens författare uppger att det är just Daytonavtalet som kan hållas ansvarig för hur det politiska systemet i Bosnien och Hercegovina ser ut och att det är på grund av avtalet det har sker diskriminering mot de nationella minoriteterna.⁴⁸

4.2 Del 2- Deduktiv ansats

Vi har nu kommit till den viktigaste delen av denna undersökning eftersom det är här som jag finner svar till frågeställningen; *Hur kommer spänningen mellan nationalism och mångkulturalism enligt Kymlickas teoretiska perspektiv till uttryck i materialet gällande politiska rättigheter för nationella minoriteter i Bosnien och Hercegovina?*

Efter att ha granskat primärmaterialet med hjälp av en kvalitativ innehållsanalys kan vi gå vidare med att granska författarnas tankesätt, synpunkter, aspekter och de skäl som framläggs i samband med situationen om nationella minoriteter i Bosnien och Hercegovina. Detta kommer nämligen att göras genom Kymlickas teoretiska perspektiv om nationalism och mångkulturalism.

Med utgångspunkt i det som presenterats ovan ska jag först analysera Bosniens regering och politiska system utifrån Kymlickas perspektiv om nationalism. Som det tidigare har konstaterats kan nationalism hållas ansvarig för det Bosniska etniska politiska systemet. Detta

⁴⁷Second Class Citizens | Discrimination Against Roma, Jews, And Other National Minorities In Bosnia And Herzegovina' (Human Rights Watch, 2012) & Lucy Claridge, *Discrimination And Political Participation In Bosnia And Herzegovina Sejdic And Finci V. Bosnia And Herzegovina* (Minority Rights Group International 2010)

⁴⁸ Ibid.

faktum bygger mest på att det politiska systemet har någonting som heter "The Rotation Modell" som skrivs om i artikel 2 i den tidigare forskningen och beskrivs som ett system där de tre konstituerade folkgrupperna väljer respektive representant. Användningen av *The Rotation Modell* lämnar såklart inte rum för nationella minoriteter att kunna delta och vara med i beslutprocessen vilket resulterar till etniskt baserad politik och är orsaken att diskriminering finns i regeringen överhuvudtaget. Ytterligare ett skäl som konstaterats ovan av de olika författarna är nämligen att det politiska systemet följer fortfarande Daytonavtalet som skrevs under 1995, meningen var som sagt att skapa fred bland de tre konstituerade folkgrupperna dock har det under åren visats att de som tillhör de nationella minoriteter är exkluderade.

Daytonavtalet skapade konflikt mellan de tre etniska folkgrupperna och gav ett resultat av ännu starkare etnonationalistisk politisk dominans där det blivit mer som en tävling för de som tillhör de tre konstituerade folkgrupperna. Sådana handlingar har skapat diskriminering av de nationella minoriteter eftersom de inte har möjligheten till att kandidera till president. Detta är sammankopplat till att de inte kan få sina röster hörda och kan inte tala för sina folkgrupper. De blir per automatik begränsade i att åtnjuta deras mänskliga rättigheter som den resterande befolkningen. Kymlickas förklaring på sådana politiska system, specifikt i länder som tillhör Östeuropa präglas av nationalismens aspekter i och med att de lever sida vid sida med andra nationaliteter och religioner. Han skriver dock om att idag efter så många år av försummelse har frågan om minoritets rättigheterna prioriteras av den politiska teorin. Anledningen bakom detta är att när kommunismen kollapsade skapades etnisk nationalism i Östeuropa vilket påverkade demokratiseringsprocessen dramatiskt. Istället för att liberal demokrati skulle hitta sin väg i dessa länder präglas de av etnicitet och nationalism.⁴⁹ I detta sammanhanget är Kymlickas teoretiska perspektiv av nationalism relevant i och med att det blir svårt för landet att uppnå demokrati på grund av nationalismen som finns kvar efter kommunismen.

Att applicera Kymlickas teoretiska perspektiv av nationalism som en förklaring av den Bosniska regering är lämpligt i detta sammanhang eftersom han forskar kring hur

⁴⁹ Will Kymlicka, *Politics In The Vernacular Nationalism, Multiculturalism, And Citizenship*(Oxford University Press 2001) sid. 18

nationalismen ser ut i länderna i Östeuropa. Han poängterar att den "etniska nationalismen" som landet präglas av är ett bevis för att Östeuropa inte är redo för någon slags liberal demokrati.⁵⁰ Kymlicka skriver om att det är just nationella minoriteterna som är ursprungligen anledningen till varför nationalistiska konflikter sker i och med att de aldrig är nöjda med enskilda civila och politiska rättigheter. De kräver självstyre vilket nästan alltid resulterar med en spänning mellan de olika folkgrupperna.⁵¹ I detta fallet är detta sant, de nationella minoriteterna som finns i Bosnien och Hercegovina begär samma politiska rättigheter som den resterande befolkningen för att kunna tala för sina folkgrupper vilket leder till diskriminering eftersom regeringen präglas av ett nationalistiskt tankesätt.

Han skriver även att postkommunistiska länder tenderar att ha en inbyggd rädsla för att förlora sina maktpositioner därmed tävla om sina maktpositioner för att inte gå miste om sin identitet och nationalitet. Kymlicka hävdar att det är just nationalismen som är en av de största anledningarna till varför i Östeuropa har det svårt att uppnå mångkulturalism. Vanligtvis kritiserar Kymlicka detta tankesätt och hävdar att mångkulturalismen har det svårt att göra inträde i sådana länder så länge nationalismen lever kvar.

Om Bosnien och Hercegovina hade eliminerat nationalismen från regeringen och ändrat på sitt etniska politiska system hade landet möjligtvis uppnått konsensus mellan alla etniska folkgrupperna. Efter att ha granskat materialet kom jag fram till att implementering av olika strategier, samtidigt som en ändring på det politiska systemet där de nationella minoriteter inkluderas i beslutprocessen hade landet kunna leva upp till mångkulturalismen, som är då Kymlickas teoretiska lösning för länder som diskriminerar sina minoriteter. Som det skrivs i materialet kan vi finna att efter rättsfallet Sejdic och Finci har Europadomstolen för de mänskliga rättigheterna ställt höga krav på landet att inkludera de nationella minoriteter i politiken samtidigt att ge dem möjligheten till att kandidera till president för att kunna tala för sina folkgrupper. Detta är ett exempel på ett försök att implementera mångkulturalism som innebär då att alla etniska folkgrupper som existerar i ett land är likvärdiga och har lika mycket tillgång till sina rättigheter.

⁵⁰ Will Kymlicka, *Can Liberal Pluralism Be Exported?* (Oxford Univ Press 2002). sid 58

⁵¹ Will Kymlicka, *Politics In The Vernacular Nationalism, Multiculturalism, And Citizenship*(Oxford University Press 2001) sid. 285

Kymlicka skriver för att kunna uppnå mångkulturalism i ett samhälle är det viktigt att genomgå en process av "nation-building". Begreppet "nation-building" innebär att fler nationer blir som "ett" inom den politiska sfären för att skapa en ny funktionerande stat utifrån en som tidigare var icke-funktionell.⁵² Vanligtvis är detta rätt så skrämmande för minoriteterna i och med att de tror att de kommer gå miste om deras egna kulturella identitet dock förklarar Kymlicka att det finns olika strategier för att minoriteterna ska kunna acceptera detta exempelvis att införa specifika lagar såsom språklagar, utbildnings och arbetslagar, politik för offentlig tjänstgöring och även prioritera naturalisering. För att lyckas med allt detta krävs det för staten att visa intresse och göra de åtgärder som är nödvändiga i syfte med att uppnå "nation-building" för att sedan leva upp till multikulturalism. Han skriver exempelvis att det ska skapa ett multikulturellt politisk system eller självstyre och prioritera konvention rättigheter och även mark rättigheter och tillgodose minoriteternas yrkande. Kymlicka menar att sådana åtgärder bör tas för att inkludera minoriteterna i samhället och kunna leva upp till mångkulturalismen.⁵³ I detta fallet hade Bosnien och Hercegovina behövt ta fler av dessa åtgärder mer seriöst och även gjort stora ändringar i sitt politiska system för att kunna påbörja processen med att inkludera minoriteterna i regeringen.

Detta hade behövts göra på så sätt att som Raulston föredrar i sin artikel att det behövs införas mycket hårdare krav för att få landet att uppfylla dem.⁵⁴ Ytterligare skriver Corni i sin artikel om att implementering av olika strategier och hur detta hade påverkat landets politiska system markant.⁵⁵ I Artikel 2 skriver Brljavac om att Daytonavtalet har spelat en stor roll för utformningen av det politiska systemet i landet och att det är den som måste ändras för att gå vidare med landets utveckling.⁵⁶ Som det nämns i de två rapporterna som tillhör primärmaterialet har Europakonventionen för de mänskliga rättigheter ställt höga krav på landet att ändra på sitt etniska politiska system och inkludera nationella minoriteterna i

⁵² 'What Is Nation-Building? Definition And Meaning' (*Marketbusinessnews.com*, 2018)

⁵³ Will Kymlicka, *Politics In The Vernacular Nationalism, Multiculturalism, And Citizenship* (Oxford University Press 2001) sid. 2

⁵⁴ Elizabeth Raulston, *(UN)Justifiable?: A Comparison Of Electoral Discrimination Jurisprudence At The European Court Of Human Rights And The Constitutional Court Of Bosnia And Herzegovina* (2012)

⁵⁵ Aleksandar Corni, *The National Minority Consultative Mechanisms- The Councils Of National Minorities In Bosnia And Herzegovina* (2018)

⁵⁶ Bedrudin Brljavac, *Ethnopolitics And Discrimination Against Minorities In Bosnia And Herzegovina: Barrier To EU Membership* (2012)

beslutsprocessen. Detta kan betraktas som ett krav att se upp till den västerländska förebilden av liberal demokrati som Kymlicka talar om. I artiklarna nämns det även att länder som gör det möjligt att vara delaktiga i den politiska sfären i landet är inte bara stabila men också välmående stater.⁵⁷ Detta är ett sätt att tolka vad som hade skett ifall landet hade eliminerat nationalism från konstitutionen samtidigt som de hade inkluderat minoriteterna. Ett land som följer dessa steg hade möjligtvis kunnat leva upp till mångkulturalismen.

4.3 Slutanalys och resultat

Efter att ha granskat materialet med hjälp av en kvalitativ innehållsanalys med deduktiv ansats, alltså applicerat Kymlickas teoretiska perspektiv på nationalism och mångkulturalism på situationen gällande de nationella minoriteternas politiska rättigheter i Bosnien och Hercegovina kan jag vidare analysera svaret som jag fick på frågeställningen; *Hur kommer spänningen mellan nationalism och mångkulturalism enligt Kymlickas perspektiv till uttryck i primär materialet gällande politiska rättigheter för nationella minoriteter i Bosnien och Hercegovina?*

Resultatet jag kom fram med i denna undersökningen är nämligen att det går att applicera Will Kymlickas teoretiska perspektiv av nationalism på Bosniens regering och det etniska politiska styret. Landets konstitution präglas av nationalismen i stor grad eftersom att den enbart inkluderar de som tillhör de tre konstituerade folkgrupperna; bosniaker, serber och kroater. Detta är ett resultat av Daytonavtalet som skrevs under 1995 för att avsluta kriget och skapa fred mellan dessa folkgrupperna dock glömdes de nationella minoriteter bort och därmed exkluderades från det politiska systemet. Än idag, följs Daytonavtalet principer där de enbart är de tre konstituerade folkgrupperna som har maktpositionerna i regeringen och kan kandidera för president. De nationella minoriteterna som finns i landet har inte tillgång

⁵⁷ 'Second Class Citizens | Discrimination Against Roma, Jews, And Other National Minorities In Bosnia And Herzegovina' (Human Rights Watch, 2012) & Lucy Claridge, *Discrimination And Political Participation In Bosnia And Herzegovina Sejdic And Finci V. Bosnia And Herzegovina* (Minority Rights Group International 2010)

till dessa politiska rättigheterna och kan därför inte kandidera till president vilket resulterar med att de inte kan tala för sina folkgrupper. Detta etniska politiska systemet har skapat diskriminering av minoriteterna och har även stärkt nationalismen inom den politiska sfären. Detta faktum gör det mycket svårare att skapa konsensus i landet och eliminera diskrimineringen som sker från politiken. Bosnien och Hercegovina som stat präglas av ett nationalistiskt tankesätt vilket påverkar möjligheten att leva upp till mångkulturalism. I materialet som granskades är det uppenbart att detta som skrivs ovan är sant i och med att Bosnien och Hercegovina inte visat något intresse för att göra de åtgärder som krävs att ändra på sitt etniska politiska system, inkludera minoriteterna i beslutprocessen och därmed skapa konsensus mellan alla etniska folkgrupper. Efter att rättsfallet Sejdic och Finci avslutades ställde Europakonventionen för de Mänskliga Rättigheter höga krav på landet. Detta är ett tecken på att mångkulturalismen har försökt göra tillträde i Bosnien och Hercegovina men har nekats av nationalismens paradigm som existerar inom den politiska sfären. Detta skapar en viss spänning mellan nationalismen och mångkulturalismen vilket är synligt i de rapporter som jag granskat med hjälp av en deduktiv kvalitativ innehållsanalys. Dock är det av vikt att nämna de begränsningar som metoden har och i detta fallet är *Representativitet* det viktigaste. Jag som skribent bör ifrågasätta faktumet om de texter som jag analyserat kan representera alla andra texter i liknande sammanhang. I och med att det resultat jag kom fram med behöver i detta fallet inte dra slutsatsen för andra liknande samhällsproblem.

5. Diskussion

I detta avsnitt kommer resultatet diskuteras utifrån undersökningens forskningsläge och vilka åtgärder som bör tas för att problemet ska lösas samtidigt som vilka brister som uppkommit under undersökningens gång.

Utifrån analysen har det resultatet konstaterats på frågeställningen om huruvida spänningen mellan nationalismen och mångkulturalismen enligt Kymlickas teoretiska perspektiv kommer till uttryck i materialet gällande politiska rättigheter för nationella minoriteter i Bosnien och Hercegovina. Svaret på frågeställningen är att den Bosniska politiska systemet styrs av

nationalismens tankesätt där det finns enbart plats för de tre konstituerade folkgrupperna och där de nationella minoriteterna utesluts i hög grad. Detta gör det svårare för mångkulturalismen att göra tillträde i landet för att skapa konsensus mellan de olika etniska folkgrupperna. Det är just där spänningen mellan nationalismen och mångkulturalismen uppstår och utformar ett komplicerat politiskt system samtidigt som diskrimineringen mot nationella minoriteterna sker i stor grad på grund av deras etniska tillhörighet. Denna frågeställningen har besvarats med hjälp av en kvalitativ innehållsanalys där jag granskat materialet tillsammans med en deduktiv ansats. Det vill säga att jag använde Kymlickas teoretiska perspektiv på nationalism och mångkulturalism för att finna rimliga förklaringar på det som stod i materialet om den angivna situationen.

Materialet som användes i denna undersökning, både primärmaterialet och den tidigare forskningen, uppmärksammade samma samhällsproblem dock utgick författarna inte från Will Kymlickas teoretiska perspektiv såsom denna undersökningen gjorde. Informationen som undersöktes i rapporterna och artiklarna kom till att tolkas annorlunda när Kymlickas teoretiska perspektiv tillämpades. Nämligen kan samma undersökning ge olika svar när olika teorier appliceras. Det är av vikt att poängtera att det skiljer sig markant beroende på vem det är som genomför undersökningen i och med att personen kan ha förutfattade meningar om det förväntade svaret. Ytterligare en viktig aspekt i detta sammanhanget är att metodvalet kan påverka resultatet också och även uppsatsens tidsram ha inverkan av vad resultatet kan bli.

I denna undersökningen anser jag att alla de ovan nämnda faktorer spelar stor roll och har påverkat undersökningens slutresultat. Huvudsakligen bör vi uppmärksamma att det primärmaterial som användes i denna undersökning kan inte representera alla andra texter i liknande sammanhang. Anledningen till detta är att rapporterna är inte publikationer från nuläget, de är inte detaljerade nog och de omfattar inte alla möjliga faktorer om den angivna situationen. Det som bör istället ha gjorts är undersökt fler texter av samma slag men även hittat nyare publikationer med fler infallsvinklar av det samhällsfenomen som undersöks. Vidare är det av vikt att skriva att metodvalet och även uppsatsens tidsram hade stor påverkan på det resultat som uppnåddes. Nämligen begränsade den kvalitativa innehållsanalysen mig till att enbart komma fram med ett svar som omfattade de texter som undersökts, jag hade

även behövt mer tid att undersöka ett sådant omfattande problem. Jag baserade metodvalet mest utifrån den tidsramen jag hade och därför ansåg jag att en kvalitativ innehållsanalys var den lämpligaste att använda i detta sammanhang. Dessutom spelade valet av teori också stor roll eftersom metoden hade en deduktiv ansats och frågeställningens syfte var kopplat till det förutbestämda teoretiska perspektivet. Alltså baseras resultatet enbart utifrån Kymlickas teoretiska perspektiv av nationalism och mångkulturalism. Dock går det att med hjälp av hans syn på dessa två aspekter och på detta samhällsproblem kunna utforma en rimlig förklaring till varför situationen är som den är i Bosnien och Hercegovina.

Om vi tar ett steg tillbaka från materialet och metodvalet och tittar enbart på resultatet ur Kymlickas syn på nationalism är det möjligt för mig att konstatera att hans perspektiv är en lämplig förklaring på den Bosniska regeringens agerande. Som det ovan skrivits anser Kymlicka att postkommunistiska länder i Östeuropa präglas rejält av nationalismens tankesätt och är därför ett stort hinder för mångkulturalismen att göra inträde i landet. Jag håller med Kymlicka i detta sammanhanget eftersom utifrån materialet som undersökts visats tecken på att det politiska systemet är ett resultat av nationalismen. Det har även visats i materialet tecken på att mångkulturalismen har försökt göra inträde i landet i samband med Europakonventionens krav att ändra på det etniska politiska systemet för att skapa konsensus mellan de olika folkgrupperna och även att inkludera nationella minoriteterna i landets beslutsprocess. Detta har dock nekats av regeringen och har därför skapat diskriminering av de som inte tillhör några av de fastställda konstitutionella folkgrupperna.

Jag anser att det måste sättas mycket hårdare krav på landet för att dem ska börja ta situationen på allvar. Det finns dock hopp för en ändring av den nuvarande situationen i den kommande tiden, detta eftersom att landet måste i princip ändra på sitt politiska system och inkludera minoriteterna i regeringen för att kunna få medlemskap i EU. Jag tycker även att Bosnien och Hercegovina ska göra detta samhällsproblem till ett av de primära prioriteringar så att de nationella minoriteter ska äntligen få möjligheten att åtnjuta deras mänskliga rättigheter till fullo likt den resterande befolkningen. Landet måste acceptera faktumet att nationella minoriteterna är en del av deras medborgare och har också lika rättigheter till det politiska systemet.

Jag anser att det inte finns tillräckligt tidigare forskning på detta samhällsproblem där det forskas kring just *varför* Bosnien och Hercegovina agerar på ett specifikt sätt mot de nationella minoriteterna som finns i landet. Likt detta anser jag även att det inte har tagits några större åtgärder för att se *hur* det är möjligt att göra en ändring av den angivna situationen. Enligt mig själv tycker jag att Bosnien och Hercegovina som stat kan inte klara av att själva lösa detta problemet eftersom nationalismen lever fortfarande kvar i det politiska systemet. Det är tid för FN, EU och USA att hjälpa till landet att hitta möjliga lösningar, exempelvis en ändring av Daytonavtalet där det understryks att de nationella minoriteter som finns i landet *måste och har rätt* till att delta i beslutprocessen. Så länge det inte sker en ändring av det etniska politiska systemet kommer de nationella minoriteterna inte kunna åtnjuta deras mänskliga rättigheter och kommer inte kunna tala för sina folkgrupper för att ändra på deras levnadssituation. Om inte detta sker kommer landet aldrig kunna leva upp till mångkulturalismens principer, där alla medborgare av olika etniska tillhörigheter lever i konsensus.

Slutligen vill jag uppmana forskare inom detta fält att undersöka huruvida det är möjligt att ändra på situationen i Bosnien och Hercegovina så snabbt som möjligt. Det behövs mer kunskap om detta samhällsproblem och allvarliga åtgärder måste tas. Vi måste vara uppmärksamma och kämpa mot etnisk diskriminering.

6. Sammanfattning

Undersökningen grundar sig i att förklara spänningen som uppstår mellan Will Kymlickas teoretiska perspektiv av nationalism och mångkulturalism i Bosnien och Hercegovina utifrån materialet som används. Detta sker med hjälp av en kvalitativ innehållsanalys av relevanta rapporter och vetenskapliga artiklar i relation till ämnet. Frågeställningen *Hur kommer spänningen mellan nationalism och mångkulturalism enligt Kymlickas teoretiska perspektiv till uttryck i materialet gällande politiska rättigheter för nationella minoriteter i Bosnien och Hercegovina?* Det som konstateras i undersökningen är nämligen att de nationella minoriteter som finns i landet är rejält drabbade och utsätts för diskriminering. De kan inte åtnjuta deras mänskliga rättigheter som den resterande befolkningen. Med hjälp av Will Kymlickas teoretiska perspektiv av nationalism förklaras landets politiska system och att nationalismen kan vara en möjlig orsak till landets specifika agerande mot de nationella minoriteter. Det är just här som spänningen uppstår eftersom nationalismen principer står som ett hinder för mångkulturalismen att göra inträde i landet. Slutligen diskuteras svaret, forskningsläget och de åtgärder som bör tas för att finna en lösning på detta samhällsproblem i framtiden.

7. Referenser

1. 'About Us - Minority Rights Group' (*Minority Rights Group*, 2018)
2. (<http://minorityrights.org/about-us/>) senast besökt 11 maj 2018
3. *Bosnia And Herzegovina: Political Parties* (European Parliament 2015)
(http://www.europarl.europa.eu/RegData/etudes/ATAG/2015/568324/EPRS_ATA%282015%2956832) senast besökt 22 maj
4. 'Bosnia & Herzegovina Population (2018) - Worldometers' (*Worldometers.info*, 2018)
(<http://www.worldometers.info/world-population/bosnia-and-herzegovina-population/>) senast besökt 22 maj
5. 'Bosnien Och Hercegovina - Uppslagsverk - NE.Se' (*Ne.se*, 2018)
(<https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/l%C3%A5ng/bosnien-och-hercegovina>) senast besökt 22 maj 2018
6. Brljavac B, *Ethnopolitics And Discrimination Against Minorities In Bosnia And Herzegovina: Barrier To EU Membership* (2012)
(<http://eds.a.ebscohost.com.ludwig.lub.lu.se/eds/pdfviewer/pdfviewer?vid=4&sid=44f43c08-f92a-4567-b392-45b77396fc79%40sessionmgr101>)
7. Bryman, Alan, *Samhällsvetenskapliga metoder*. Malmö: Liber. 2006.
8. Claridge L, *Discrimination And Political Participation In Bosnia And Herzegovina Sejdic And Finci V. Bosnia And Herzegovina* (Minority Rights Group International 2010)
(<http://minorityrights.org/wp-content/uploads/old-site-downloads/download-787-Briefing-Paper-Discrimination-and-political-participation-in-Bosnia-and-Herzegovina.pdf>)
9. Corni A, *The National Minority Consultative Mechanisms- The Councils Of National Minorities In Bosnia And Herzegovina* (2018) Innovative Issues and Approaches in Social Sciences, Vol. 9, No. 3 <http://www.iiass.com/pdf/IIASS-2016-no3-art4.pdf>)
10. Department of Political Studies” (*Display selected program requirements | Undergraduate Admission, Queen's University, Canada*)
(<http://www.queensu.ca/politics/people/faculty/will-kymlicka>)
11. 'Human Rights Watch' (*Human Rights Watch*, 2018) (<https://www.hrw.org/>) senast besökt 8 maj 2018
12. 'Kriget I Bosnien-Hercegovina' (*Forum för levande historia*, 2018)
(<https://www.levandehistoria.se/offer-historien-exemplet-jugoslavien/jugoslavien-en-bakgrund/kriget-i-bosnien-hercegovina>) sneast besökt 23 maj 2018
13. Kymlicka W, *Can Liberal Pluralism Be Exported?* (Oxford Univ Press 2002)

14. Kymlicka W, *Politics In The Vernacular Nationalism, Multiculturalism, And Citizenship*(Oxford University Press 2001)
15. (Moodle.med.lu.se, 2018)
(<https://moodle.med.lu.se/pluginfile.php/16690/course/section/3462/28%20anuari%202014-Inneh%C3%A5llsanalys.pdf>)
16. *Mångkulturalism*, Uppslagsverk - NE.Se' (Ne.se, 2018)
<https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/nationalism>
17. Nardelli AD Dzidic, 'Bosnia And Herzegovina: The World's Most Complicated System Of Government?' (*the Guardian*, 2018)
(<https://www.theguardian.com/news/datablog/2014/oct/08/bosnia-herzegovina-elections-the-worlds-most-complicated-system-of-government>) senast besökt 22 maj 2018
18. *Nato.int*, 2018)
(<https://www.nato.int/docu/review/2015/also-in-2015/dayton-20-years-bosnia-serbia/EN/index.htm>) senaste besökt 23 maj 2018
19. (*Osce.org*, 2018) (<https://www.osce.org/bih/126173?download=true>) senast besökt 23 maj 2018
20. Raulston E, (*UN*)*Justifiable?: A Comparison Of Electoral Discrimination Jurisprudence At The European Court Of Human Rights And The Constitutional Court Of Bosnia And Herzegovina* (2012)
(<http://eds.a.ebscohost.com.ludwig.lub.lu.se/eds/detail/detail?vid=3&sid=044b1d60-632e-4a34-abf9-6831ae6e15ec%40sessionmgr4009&bdata=JnNpdGU9ZWRzLWxpdmUmc2NvcGU9c2l0ZQ%3d%3d#AN=hein.journals.amuilr28.20&db=edshol>)
21. R. Johansson, *Nationalencyklopedin, nationalism*, (websida),
<https://www.ne.se/uppslagsverk/encyklopedi/lång/nationalism>.
22. 'Second Class Citizens | Discrimination Against Roma, Jews, And Other National Minorities In Bosnia And Herzegovina' (*Human Rights Watch*, 2018)
(<https://www.hrw.org/report/2012/04/04/second-class-citizens/discrimination-against-roma-jews-and-other-national>) senaste besökt 10 maj 2018
23. 'Shibboleth Authentication Request' (*Www-sciencedirect-com.ludwig.lub.lu.se*, 2018)
(<https://www-sciencedirect-com.ludwig.lub.lu.se/science/article/pii/S0260691703001515>)
24. *The Status Of Constituent Peoples And Minorities In Bosnia And Herzegovina*(Minority Rights Group International 2003) <http://www.refworld.org/pdfid/469cbfd80.pdf>
25. 'What Is Nation-Building? Definition And Meaning' (*Marketbusinessnews.com*, 2018)
(<https://marketbusinessnews.com/financial-glossary/nation-building-definition-meaning/>)

